

Інтертекстуальність українського інтернет-дискурсу пореволюційного періоду

Олена Левченко

Кафедра прикладної лінгвістики, Національний університет «Львівська політехніка», вул. С. Бандери, 12, Львів, 79013, УКРАЇНА, E-mail: levchenko.olena@gmail.com

The article focuses on the study of intertextemes and their markers in the Ukrainian Internet discourse. The research is conducted on the material of intertextemes followed by markers of intertextuality which have been extracted from the texts published in the Ukrainian segment of the Internet within the period of 2014 – beginning of 2015. Factual research base comprises about 1,800 units. The conclusions concerning the peculiarities of intertextuality markers in the modern Ukrainian Internet discourse, qualitative composition of intertextemes and dominant cultural impact have been made.

Ключові слова: інтертекстуальність, інтертекстема, інтернет-дискурс, маркер інтертекстуальності.

Вступ

Інтертекстуальність українського публіцистичного, медійного дискурсу досліджено у низці праць [32; 31; 40; 27; 28 та ін.]. Значно більше уваги приділено дослідженню інтертекстуальності художнього дискурсу [34; 7; 4; 26; 30; 12; 15; 22; 21; 24; 25; 5; 36; 32; 2; 13; 14; 38; 33; 8; 1; 9; 10; 7; 29; 37; 3; 16; 20 та ін.]. Натомість різнопланові дослідження інтертекстуальності інтернет-дискурсу лише розпочинаються.

Дослідники «відтворюваних одиниць» використовують різні терміни для їх позначення: афоризм, цитата, крилатий вислів, крилата одиниця (С. Шулежкова), прецедентний феномен (Д. Гудков), інтертекстема (В. Мокієнко), багатолексемний репродукт (В. Хлебда), ептонім (Л. Дядечко), мем тощо). У цьому дослідженні послуговуємося назвою інтертекстема (термін В. Мокієнка), вважаючи, що до інтертекстем належать прецедентні цитати, фразеологізми, паремії.

Мета цієї праці – дослідити специфіку інтертекстем та їхніх маркерів в українському інтернет-дискурсі. Д. Матісон вважає, що інтертекстуальний аналіз може дати відповіді на кілька питань: як інтертекстуальність конструює ідентичність, яка роль інтертекстуальності в культурній боротьбі, яку культурну владу має інтертекстуальність, зокрема, у медіа [19: 101]. Матеріалом дослідження послуговували вилучені з текстів, опублікованих в українському сегменті інтернету в 2014 – на поч. 2015 року, інтертекстем, супроводжувані маркерами інтертекстуальності. Фактологічна база дослідження налічує близько 1800 одиниць.

І. Маркери інтертекстуальності

Інтертекстем супроводжуються різноманітними маркерами інтертекстуальності, функцію яких найчастіше виконують дієслова на позначення мовлення, без вказівки на авторство (1037): як + ДМ

(кажуть, говориться, говорять, казали тощо). Трапляється також модель як + відомо (8). Достатньо частотними є моделі: як + ДМ + в народі (89), люди (10), древні (7); мудрі люди (3); розумні люди (3); прашури (2); предки (2); старі люди (2); мудрі люди минулого (1); мудрий український народ (1) тощо.

Частотним випадком є використання компоненту, який вказує на те, що цитовано паремійний фонд: як + ДМ + народна мудрість (15); приказка (6), прислів'я (6), народне прислів'я (3); американське прислів'я, в старій китайській приказці, відома мудрість, давня приказка, кацапська приказка, крилатий вислів, латинське прислів'я, народна приказка, народний жарт, нова приказка соц мереж, російське народне прислів'я²⁷ (1) та ін.

Натрапляємо на значну кількість інтертекстем біблійного походження, які супроводжуються різноманітними маркерами (27): як + ДМ + Апостол Павло (7); Біблія (5); Ісус (4); Святе Письмо (3); Христос (3); Господь (2); святий Апостол Петро (2); Еклезіаст (1).

Важливим джерелом інтертекстем для сучасного мовця залишається кіномистецтво: як + ДМ + в культовому серіалі, в одній класичній стрічці, в одному радянському фільмі, відомий персонаж в одній радянській комедії, у відомому фільмі, у фільмах, у фільмі «12 стільців» (1) та ін. Значно рідше такими компонентами інтертекстуальних маркерів виступає назва таких жанрів, як анекдот, рекламний ролик: як + ДМ + анекдот (1), у старому анекдоті (1); в рекламі (2); у відомій рекламі (1).

Як засвідчує досліджений матеріал, сучасні мовці часто цитують родичів: як + ДМ + баба, бабуня, бабуся, бабця (22); як + ДМ + дід (16); як + ДМ + тато, батько (12); як + ДМ + мама (6); як + ДМ + прабабуся, прабабця (4); як + ДМ + єврейська мама (1). Компонентами маркерів інтертекстуальності інколи виступають слова приятель, знайомий: як + ДМ + мій хороший приятель (2); як + ДМ + одна моя знайома (2). Частотними є компоненти, які вказують на соціальний статус автора популярного вислову (без згадки прізвища чи імені автора): як + ДМ + класик (12), класик сучасності (2), класики (2), пророк, пророки (2), одна велика людина, одна видатна людина (2), античні мудреці (1) та ін.

В інтернет-текстах, опублікованих за досліджуваний період часу, компонентами маркерів інтертекстуальності є імена чи прізвища персонажів, слова герой, персонаж тощо: герой одного фільму (3),

²⁷ У прикладах збережено авторську орфографію та пунктуацію.

Сова у відомому мультфільмі (3), Аліса в Країні Чудес Льюїса Керола (2), Остап Бендер (2); баригуватий персонаж І. Карпенка-Карого, Бонд, Боцман з «Оптимістичної трагедії»; в одній з дитячих казок мудрий кіт; Верка Сердючка; Вірочка зі «Службового роману»; Вульф; героїня «Сексу у великому місті» Керрі Бредшоу; героїня «Любов і голуби»; героїня відомого і улюбленого багатьма оскарносного фільму; героїня відомого кінофільму; героїня одного відомого фільму; героїня роману «Театр» Сомерсета Моєма; героїня цього фільму; герой мультика; герой популярної кінокомедії; герой уже Горького; Голохвостий; Джей і Боб; дід Панас; друг Д'Артаньяна мушкетер Портос; Карлсон; кіногерой, Матроскін у мультику, мачуха з казки «Попелюшка», Наталка Полтавка, один гопнік у одному древньому фільмі, один із героїв фільму «Небеса обетованні»; один із персонажів оперети Імре Кальмана «Сільва», одна з героїнь «Військово-польового роману», одна літературна дівчинка, Пенелопа Круз у фільмі «Бандитки», персонаж Олександра Ширвіндта, Поліанна в однойменному фільмі Е. Портер, Проня Прокоповна, Саахов, секретарка Вірочка з кінофільму «Службовий роман»; Скарлетт О'Хара; товариш Голохвостов з фільму «За двома зайцями»; товариш Сухов з «Біле сонце пустелі»; улюблена героїня з фільму; хірург з «Покровських воріт»; Шерлок Холмс (1).

Найчастіше за останній рік компонентами маркерів інтертекстуальності виступали імена/прізвища таких реальних прецедентних осіб: Т. Шевченко (62), Коко Шанель (18), В. Ленін (16), І. Франко (15), Козьма Прутков (15), М. Жванецький (9), Л. Костенко (8), В. Маяковський (7), Л. Кравчук (6), В. Черчилль (5), А. Ейнштейн, О. Пушкін, Ф. Раневська (4), М. Азаров, Л. Янукович (3), Б. Франклін, Б. Гейтс, В. Вернадський, Вольтер, Гете, Леся Українка, Наполеон, О. Фреймут, О. Уайльд, Г. Сковорода, О. Солженіцин, Ю. Тимошенко, І. Фаріон, Е. Хемінгуей, А. Чехов, В. Янукович (2)²⁸.

II. Корпус інтертекстем

Серед досліджених інтертекстем, які в тексті супроводжуються маркерами інтертекстуальності, найвищу частотність мають такі одиниці: *Краще один раз побачити, аніж сім (сто) разів почути* (12); *Бог забирає найкращих (Господь першими забирає кращих)* (11); *І чужого навчається, і свого не чурайтесь* (9); *Талановита людина – талановита у всьому* (9); *У здоровому тілі – здоровий дух; Кому війна, а кому – мати рідна* (8); *Проінформований – значить озброєний (Предупрежден – значит вооружен!)* (6); *Борітеся – поборете!*; *Козацькому*

28 У попередньому дослідженні, яке охоплювало інтернет-тексти до 2014 року, отримано такі результати: Ленін (28); Козьма Прутков (16); Жванецький (6); Пушкін; Райкін; Хрущов (4); Камю (3); Азаров; Горбачов; Горький; Ейнштейн; Карнегі; Кравчук; Рузвельт; Сковорода; Сталін (2) [17].

роду – нема переводу; Маємо те, що маємо; Мода минає, а стиль залишається; не хлібом єдиним (не Марсом єдиним; не піццою єдиною; не Дорном єдиним); очі – дзеркало душі; Хліб – усьому голова! (5); *Без верби й калини нема України; від долі не втечеш (від долі нікуди не втечеш, Від карми не втечеш); Від тюрми і від суми не зарікайся (від суми та від тюрми не втечеш); Все геніальне – просте; все нове – це добре забуте старе; Життя прожити – не поле перейти; Обіцянка цяцянка, а дурному радість (Обіцянка-цяцянка, а дурневі радість); Ситий голодного не розуміє (ситий голодному не товариш); Скільки людей, стільки і думок (Скільки людей, стільки і мнень); Зустрічають по одежі, а проводжають – за розумом* (4); *Порятунок потопальних – справа рук самих потопальних (Справа потопальних в самих руках потопальних); В тихому болоті чорти водяться; віз і нині там (віз ще знову там); Вчитися, вчитися і ще раз вчитися; дві великі різниці; диму без вогню не буває; дурням закон не писаний (дуракам закон не писан); жінка любить вухами; з пилу, з жару; зри в корінь (зри в корень); кожен народ має таку владу, на яку заслуговує (кожен народ отримує таку владу, якої заслуговує); найкращий подарунок – той, який зроблений своїми руками; Не було б щастя, так нещастя допомогло; Не місце прикрашає (красить) людину, а людина – місце; пісня – це душа народу (пісня – то бездонна душа народу); Скажи мені хто твій друг, і я скажу, хто ти (Скажи мені хто твій друг, і я скажу хто ти); Скільки знаєш ти мов, стільки разів ти людина; скупий платить двічі; Слово – не горобець, вилетить – не спімаєш (Слово не горобець надрукуєш, не повернеш); У здоровому тілі – здоровий дух; усе змінюється (Усе минає; Усе минає лише Бог завжди залишається); Хто володіє інформацією – той володіє світом; шлюби укладаються на небесах (Шлюби творяться на небесах!); Що посієш – те й пожнеш; Як ви човен назвете, так він і попливе (Як корабель назвеш, так він і попливе)* (3)²⁹. Спостерігаємо, що існує достатньо стабільне ядро актуальних для лінгвостильності інтертекстем, частотність яких може дещо змінюватися, але вони не втрачають своєї значущості. Звертає на себе увагу також той факт, що значно зросла кількість цитувань українських письменників та політичних діячів.

У досліджуваних текстах натрапляємо на інтертекстем, подані мовою оригіналу, транскрибовані чи транслітеровані, перекладені українською мовою. О. Тараненко зазначає: «якщо використання російського мовлення при цитуванні у формі прямої мови можна ще пояснити прагненням до його якомога точнішого відтворення <...>, то в інших випадках тут відчувається елементарний брак навичок автоматичного перемикування мовного коду» [35: 33].

Використання цитат англійською, французькою мовами, латиною в дослідженому масиві інтертекстем

29 Для порівняння див. результати попереднього дослідження [17].

становить 18 одиниць (наприклад: лат. *Aes non olet* - як то кажуть; Через це я живу так, як казали античні мудреці: *carpe diem*, «лови день»...; англ. Після Ночі гніву життя стає, як казала одна літературна дівчинка, *curiosier and curiosier*; Тому як казав містер Бонд, *never say never!*; фр. аби м'ясо тієї величезної волохатої звірюки вийшло, як-то кажуть, «*très savoureux*»). Окрім того, трапляються транскрибовані вислови з англійської, французької, німецької мов (5), як-от: Як кажуть в народі - "Іф ю вона бі річ - юв гат ту бі е біч!"; А в цілому - пуркуа б і не па, як казав класик; що даже не було желанія писать якіто новості, но як то кажуть хвоишисти мурзікньос юбер аллес (неточна цитата).

Фактологічна база дослідження містить 65 інтертекстем російською мовою. Уміщення частини з них мовою оригіналу можна пояснити (однак не виправдати!) прагненням автора тексту зберегти риму віршованих рядків чи паремій, не докладаючи зусиль, щоб підшукати еквівалентний питомий вислів (Однак, як говорять самі росіяни «Было гладко на бумаге, да забыли про овраги, а по ним — ходить»; Як казали кацапи, коли ще не були такими дурними, як зараз: «Дуракам закон не писан. Если писан, то не читан. Если читан, то не понят. Если понят, то не так...»; Недаремно кажуть: «Мал да удал!»; Як говорить кацапська приказка "С глаз долой, из сердца вон"); лексичними особливостями тексту, які можуть утруднювати переклад (Як казав Козьма Прутков: "Для того человеку и дадена голова сверху, чтобы он не ходил вверх ногами"; бо воно і справді, це «ватнічество», як то кажуть «имеет место быть»; Як то кажуть, «не надо иметь высшее образование, а надо иметь среднее образование»; Як казав Михайло Жванецький, «писАть, как и пИсать, нужно только тогда, если не можешь этого не делать»; надати текстові більшої переконливості: Але з іншої сторони є диверсанти і мерзотники які діють так як сказав Путін: «Надо впереди ставить жєницин и детей, посмотрим как они будут в них стрелять»; Як сказав Солженицин Нет в этом мире мельче, сволочнее и хамовитее особи, чем кацап. У більшості випадків не відбувається «перемикання мовного коду», текст не містить, наприклад, безеквівалентної лексики, іншими словами, переклад не супроводжувався би жодними втратами: Але ж недаремно кажуть: "Предупрежден - значит вооружен!"; Як писав колись славетний українець Маяковський "Радоваться рано"; Як говорила Ф. Раневская, (це для всіх лікарів чиє ім'я спалюжено на цьому сайті): "Слышала о ВАС столько плохого, что сразу поняла - ВЫ хороший ...; Як сказав один із героїв фільму "Небеса обетованные": "У меня пенсия небольшая, но хорошая" та ін.

Транскрипцію чи транслітерацію переважно використовують для створення іронічного чи сатиричного ефекту. Так, транскрибовано 21 російський вислів («апалченци с глазами Исуca», як казав класик сучасності»; Як казав Сандей Аделаджи - "атдайте ваши деньги"; Як казали в російській армії – «враг

унєшній і враг унутренній»; Як казав лисий Ленін (не Леннон fright) "йиваюция дойжся захищиться"; і як говорять "победірей не судят"; Тут як кажуть Європа Україну поматросила і бросила). З аналогічного метою використано інтертекстеми, які містять суржик (13): як говорила всім відома скотина "біріте лапати і чістіть"; Але, як говорив экс-прем'єр: "Не треба скігліті"; Ну шо вам сказать, не смотря на то шо на дворі неділя, жизнь, як то кажуть б'ють ключом і всьо по голові; Нечеловеческа музика получается, як казав, *, Ленін... Не йдеться в цьому разі про неусвідомлене помилкове вживання (Як сказав би Гліб Жиглов, "ну й рожса в тебе, Володя"). О. Переломова зазначає, що «Суржик стає цікавим як явище постмодерної ситуації в Україні. Саме постмодернізм проявляє загострену увагу до явищ гібридності мови, поліморфізму мовних форм, гетероглосії дискурсів. Український суржик, білоруська трясанка – це ті форми гібридності мови, яка своєю неофіційністю, простонародністю і просторозмовністю підриває авторитарність офіційної мови. У певному сенсі суржик – також відкриття чи нововиявлення постмодернізму» [24]. Що яскраво підтверджує феномен Віталія Чепиноги, який має 50 тис. читачів у Facebook та активно послуговується елементами суржику («Фейсбук - це така вредна хрень... Коли виходиш за 50 тисяч підписчиків, то починається якась ненужна соціальна відповідальність... Напрягає... Іноді треба писати: "нашол * отсюда", а ти замість цього пишеш "я думаю, вы заблуждаетесь, любезный"... Це, мабуть, не правильно... Треба повертатися до первинних справжніх емоцій і реакцій...» (В. Чепинога)). Окрім того, у складі інтертекстем трапляються жаргонізми та ненормативна лексика.

Корпус інтертекстем значною мірою відображає соціально-політичні процеси та настрої лінгвоспільноти. Так, у попередній вибірці жодного разу не трапилися такі одиниці, як: Бог забирає найкращих (Господь першими забирає кращих); Кому війна, а кому – мати рідна; Хочеш миру – готуйся до війни (Хочеш жити в мирі — готуйся до війни); Недарма кажуть: за що б не взялися росіяни — у них завжди виходить автомат Калашникова; Як казала моя бабуся: краще вистрілити, перезарядити і ще раз вистрілити, ніж світити ліхтариком і питати «хто тут?» та ін. Як відгук на воєнні події постають нові «цитати»: Як-то кажуть, в Україні немає ядерної зброї, бо волонтерам її поки що не замовляли; Повірте, недаремно кажуть, що Донбас любить силу; Недаремно кажуть, що на Донбасі експеримент зі створення homo soveticus виявився цілковито успішним.

III. Параметр частотності

Низка питань виникає з інтерпретацією значущості такого параметру, як частотність слова, який мав би засвідчувати значущість певного концепту для лінгвоспільноти. Щодо абсолютизації параметру частотності М. Епштейн іронічно зауважує: «Відпо-

відно до найповнішого з наявних «Частотних словників російської мови»..., слово «материя» поділяє місця з 2172 до 2202 за частотою вживання в російській мові зі словами «самовар», «конференция», «партизан» тощо. Так, за свідченням мови поняття «материи» приблизно настільки ж важливе для пояснення світобудови, як поняття «самовар» або «партизан»...» [39]. Однак дані про частоту вживання слова дослідники подають за всім корпусом текстів певної мови. А Вежибицька дійшла висновку про те, що «ключовими словами» є звичайні, а не маргінальні слова; вони можуть часто вживатися в семантичних доменах (домени емоцій, домени покарання); ці слова є центрами цілих фразеологічних кластерів, як, наприклад, російське слово душа; часто вживаються в прислів'ях, висловах, популярних піснях, назвах книг [41]. Цю думку уточнює І. Голубовська: «об'єктивізації вибірки слів-концептів можуть сприяти такі шість основних принципів» (принципи словникової (культурної) опрацьованості; частотності вживання; високої словотвірної опрацьованості; високої зустрітваності у фразеологічних одиницях мови; обов'язковості аксіологічної маркованості; а також важливим визнається "їх "ключовий" характер для духовності певного лінгво-культурного ареалу" [11: 111]. Можливо, належить вважати значущою ознакою частоту вживання слова саме у прецедентних текстах. Таким є фрагмент переліку слів, укладений за абсолютною частотою, що зменшується, на основі збірки "Тисяча цитат з українського письменства» (Історія) Ю. Луцького [18]: *Україна (Вкраїна), людина, український, національний, народ, новий, культура, час, історія, козак, нація, світ, думка, історичний, життя, колись, кров, нація, сила, слава, власний, дух, жити, знати, ідея, слово, форма, воля, демократія, душа, Європа, людський, море, рідний, справа, чужий, віра, вітер, держава, духовний, живий, мова, національність, син, Січ, Бог, боротьба, великий, відчуження, влада, гетьман, говорити, гора, громадський, доба, забувати, зелений, земля, інтелігенція, інтерес, лихо, москаль, пан, панувати, Польща, раб, російський, свобода, серце, шукати.*

Фактологічна база цього дослідження становить близько 10 500 слововживань. Для порівняння нижче подано перелік найчастотніших слів в інтертекстах: людина - 0,011776; мати (дієслово) - 0,004787; життя - 0,0045; хотіти - 0,003734; жити - 0,003638; Бог - 0,003542; краще, раз - 0,003447; рука - 0,002776; добрий, душа, світ - 0,002681; війна, здоровий - 0,002585; око, слово - 0,002489; знати - 0,002393; діти - 0,002202; великий, голова, любов, робити, талановитий, чужий - 0,002011; любити, мова, народ - 0,001915; більше, друг, жінка, місце, могти - 0,001819; земля, побачити - 0,001723; найкращий - 0,001628; інший, перший, правда, стати, Україна, хліб - 0,001532; гроші, дати, зробити, рідний, серце - 0,001436; ворог, дитина, добре, справа, хороший, чоловік, шукати - 0,00134; думка, новий, розум, щастя - 0,001245; багато, дорога, рік, річ, сила, справжній, тіло, українець - 0,001149; вчити, дві, доля, забирати,

історія, йти, камінь, мати, мир, син, час - 0,001053; біда, вчитися, говорити, господь, держава, дзеркало, допомагати, дурний, дух, кращий, починатися, почути, сказати, сто - 0,000957; влада, вода, діло, другий, єдиний, навчатися, нація, останній, просто, український - 0,000862; Божий, брати, вік, дивитися, дуже, думати, значити, книга, менше, москаль, писати, платити, повний, поганий, старий, хата, шлях - 0,000766. Перелік прямо чи опосередковано вказує на цінності та антицінності мовної спільноти.

Відмітною ознакою компонентного складу інтертекстом є слова, які виконують функцію гіперузагальнення: все (відносна частота - 0,009957); кожний (0,003159); тільки (0,002489); там (0,002011), завжди (0,001915), ніколи (0,001532), нічого (0,001436), лише (0,00134), нікуди (0,000479) та ін. А також таким присудковим словам, як: немає (відносна частота 0,004021); можна (відносна частота 0,002585); треба (відносна частота - 0,002106), потрібно (0,00134). Як пише Д. Матісон, спеціалісти з критичного дискурс-аналізу часто замислюються над тим, чому в тексті пропущено таку логічно важливу інформацію, як «актор». Цей дослідник пропонує таке пояснення: «У багатьох університетських правилах, наприклад, поширені речення з пасивними конструкціями, як-от «Від студентів вимагається відвідувати лекції». <...> Подібна мова і формулювання набувають влади завдяки тому, що в реченні не вказано того, хто зобов'язує до цього студентів. Тим самим ця влада стає незаперечною, а ідентифікувати окремих офіційних представників, які мають цю владу, стає дуже складно» [19: 106, 107]. Аналогічні висновки можна поширити на використання слів треба, потрібно і под., оскільки саме вони надають висловлюванню «незаперечної істинності». Належить звернути увагу на те, що висока частотність в прецедентних цитатах властива займенникам, які об'єднують мовця з читачем, зокрема: свій (відносна частота - 0,007276); ми (0,003351); наш (0,001819). Висока частотність властива числівнику один (відносна частота - 0,005744). Типовим для паремій є використання символічних числівників (три, сім, сто, тисяча).

Висновок

Аналіз маркерів інтертекстуальності дає змогу виявити, зокрема, моральні авторитети лінгво-спільноти та її антигероїв. Маркери інтертекстуальності мовці вживають не лише прагнучи підкріпити свої твердження думкою авторитетних осіб, але й, як засвідчив аналіз, у випадку використання не надто відомих одиниць.

Найчастіше в інтернет-дискурсі натрапляємо на маркери інтертекстуальності, які не містять компонента, який би вказував на авторство, а лише засвідчують факт уживання іншими (багатьма особами) одиниці в мовленні. Своєю чергою, перелік «авторів» інтертекстом відображає значущі явища в культурному просторі лінгвоспільноти, домінування тих чи інших культурних впливів. Так, наприклад,

симптоматичною ознакою українського інтернет-дискурсу є використання інтертекстом іншими мовами, цитування «радянців».

Якісний склад використовуваних інтертекстом тісно пов'язаний із соціально-політичними змінами, які відбуваються у суспільстві та війсьними подіями. Окрім того, як засвідчує аналіз, робити висновки про популярність інтертекстами можна лише проаналізувавши частоту вживання її в текстах без маркерів інтертекстуальності.

Література

1. Анастасьєва Д. С. Інтертекстуальні зв'язки «Казки про калинову сопілку» Оксани Забужко / Д. С. Анастасьєва // Вісн. Донец. нац. ун-ту. Сер. Б. Гуманіт. науки. - 2011. - № 1. - С. 13-17.
2. Арістархова О. О. Художня рецепція образу гетьмана в українській літературі XVII-XXI ст. (на матеріалі творів про І. Виговського): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / О. О. Арістархова ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2009. — 20 с.
3. Ачкан Л.С. Інтертекстуальні вияви у поезії Наталки Білоцерківцеві / Л. С. Ачкан // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Філол. науки. - 2012. - № 12, ч. 2. - С. 6-12.
4. Белімова Т. В. Інтертекстуальна основа художньої прози В.Домонтовича (на матеріалі романів «Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серасікус» та «Без ґрунту») [Текст] : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Белімова Тетяна Валеріївна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2005. - 19 с.
5. Бербенєць Л. С. Пастиш і особливості художньої репрезентації в літературі постмодернізму: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.06 / Л. С. Бербенєць ; Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка НАН України. — К., 2008. — 19 с.
6. Біловус Г. Г. Фразеологічна інтертекстуальність повістей Т. Г. Шевченка (на матеріалі українських перекладів кінця XIX - XX ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Г. Г. Біловус; МОНМС України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л., 2012. — 20 с.
7. Біловус Л. І. Інтертекстуальність як модус новаторства (на матеріалі творчості В.Стуса та І.Світличного): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.06 / Л. І. Біловус ; Терноп. держ. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. — Т., 2003. — 18 с.
8. Білозуб А. І. Інтертекстуальність у художньому постмодерному дискурсі / А. І. Білозуб // Лінгв. студії. - 2011. - Вип. 23. - С. 120-124.
9. Віват Г. І. Концепція множинності інтертекстуального дискурсу у творчості поетів-дисидентів (І. Калинець, М. Руденко, І. Світличний, В. Стус): автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.01 / Г. І. Віват; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 2011. - 38 с.
10. Галинська О. М. Лінгвокультурна інформація англійських та українських інтертекстуальних фразеологізмів: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / О. М. Галинська; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К., 2012. - 20 с.
11. Голубовская И. А. Этнические особенности языковых картин мира / Голубовская И. А. — К.: Издательско-полиграфический центр “Киевский университет”, 2002. — 293 с.
12. Грек Л. В. Інтертекстуальність як проблема перекладу (на матеріалі англійських перекладів української постмодерністської прози): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.16 / Л. В. Грек ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2006. — 18 с.
13. Ігнат'єва С. Інтертекстуальне поле українського щоденникового дискурсу / С. Ігнат'єва // Рідний край. - 2012. - № 2. - С. 87-92. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Almpolt_2012_2_19.pdf
14. Ігнат'єва С. Є. Оцінні стратегії у молитовному дискурсі (на матеріалі щоденникових записів Олеса Гончара) / С. Є. Ігнат'єва // Рідний край Альманах Полтавського національного педагогічного університету. - № 2 (25). - 2011. — С. 99-104.
15. Киричук С. А. Інтертекстуальні і текстуальні аспекти творчості Ю.Липи: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / С. А. Киричук ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2007. — 20 с.
16. Коробкова Н. К. «Кіт у чоботях» Миколи Хвильового: особливості алюзійного поля / Н. К. Коробкова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. - 2012. - № 12. - С. 57-61.
17. Левченко О. Інтертекстуальність українського дискурсу та способи її маркування // Лінгвокультурологічний та лінгвоекотологічний підхід до вивчення одиниць мови і мовлення : Монографія / А.Архангельська, Т.Архангельська, О.Левченко, І.Мілева, С.Руденко, О.Тищенко, Т.Шутковскі. — Оломоуць-Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. — 284 с.
18. Луцький Ю. Тисяча цитат з українського письменства: 36. / Упоряд. Ю.Луцький. — К., 1996. Режим доступу: ukrlife.org/main/minerva/1000_enter.htm
19. Матисон Д. Медиа-дискурс. Анализ медиа-текстов / Д. Матисон. — Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2013. — 264 с.
20. Мегеря Т. В. Інтертекстуальність у системі поезії роману Леоніда Кононовича «Чигиринський сотник» / Т. В. Мегеря // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. - 2012. - № 12. - С. 87-91.
21. Негодяєва С. А. Лірика Леоніда Талалає. Інтертекстуальні параметри: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / С. А. Негодяєва ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2007. — 19 с.
22. Новікова Г. А. Українська література другої половини XX століття в біблійному інтертексті (на матеріалі творчості В. Дрозда, Р. Іваничука, К. Мотрич): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Г. А. Новікова ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. — Х., 2007. — 20 с.
23. Переломова О. С. Інтертекстуальність - структурна ознака текстів українського постмодерного художнього дискурсу [Текст] / О. С. Переломова

ва // Вісник Сумського державного університету. Серія Філологія. - 2008. - №1. - С. 174-180.

24. Переломова О. С. Лінгвокультурні коди інтертекстуальності українського художнього дискурсу: діакронічний аспект: Монографія / О. С. Переломова. - Суми: Вид-во СумДУ, 2008. - 208 с.

25. Переломова О. С. Інтертекстуальність в українському художньому дискурсі: структурно-семантичний і стилістичний аспекти: автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / О. С. Переломова ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2010. — 32 с.

26. Пономаренко І. В. Художня своєрідність поезії Ліни Костенко (інтертекстуальність і феномен агону): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / І. В. Пономаренко ; НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. — К., 2005. — 20 с.

27. Потятиник У. О. «Активна» і «пасивна» інтертекстуальність у медіа-дискурсі / Потятиник У. О. // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – Вип.3. – Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2008. – С.111-115.

28. Потятиник У. О. Інтертекстуальний характер сучасного медійного дискурсу / Потятиник У. О. // Наукові Записки. Сер. «Філологічна». – Острог. – Вип.8. –2007. – С.39-45.

29. П'ятковська Є. Д. Віршований роман в українській літературі ХХ ст.: особливості поетики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Є. Д. П'ятковська; Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. - О., 2012. - 18 с.

30. Ротова Н. В. Проза Івана Сенченка: проблеми міфопоетики й інтертекстуальності: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Н. В. Ротова ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2005. — 19 с.

31. Руденко Л. С. Українська журнальна публіцистика в парадигмі постмодернізму (80-ті рр. ХХ ст. - перше десятиліття ХХІ ст.): автореф. дис. ... канд. наук соц. комунікацій : 27.00.04 / Л. С. Руденко ; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2010. — 16 с.

32. Рябініна О. К. Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси: лінгвістичний аспект: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / О. К. Рябініна ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2008. — 19 с.

33. Сахарук І. В. Типологія прецедентних феноменів у сучасному українському дискурсі / І. В. Сахарук // Лінгв. студії. - 2011. - Вип. 23. - С. 197-203.

34. Стешин І. О. Художнє втілення феміністичної ідеї в найновішій британській і українській прозі (А. Картер, О. Забужко): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.05 / І. О. Стешин ; Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. — Т., 2002. — 18 с.

35. Тараненко О. О. Текстуальні вкраплення, прецедентні тексти мовою оригіналу / О.О. Тараненко // Мовознавство. - №4-5. – 2010. - С. 32-38.

36. Усачова К. С. Агіографічні та епічні інтертексти в прозі Наталени Королеви: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / К. С. Усачова ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2008. — 16 с.

37. Черниш А. Є. Інтертекстуальний корпус біографічних романів М. Слабошпицького / А. Є. Черниш // Філол. трактати. - 2012. - 4, № 4. - С. 148-155.

38. Шаповал М. О. Стратегії інтертекстуальності та гра свідомостей у сучасній українській драмі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.06 / М. О. Шаповал; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 2010. - 36 с.

39. Эпштейн М. «В» как фундаментальное понятие. Частотный словарь и картина мира / Эпштейн М. Режим доступа: <<http://www.emory.edu/INTELNET/dar62.html>>.

40. Якименко Л. М. Постмодерний зріз інтертекстуальності в медіа-текстах. Режим доступу: <<http://nauka.zinet.info/28/yakymenko.php>>.

41. Wierzbicka A. Understanding Cultures Thought Their Key Words (English, Russian, Polish, German, and Japanese) / Wierzbicka A. – New York; Oxford: Oxford University Press, 1997. – 317 p.